

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – Streaming en de muziekindustrie

1 maximumscore 2

- Een juist gemeenschappelijk demografisch kenmerk is: in het algemeen zijn het landen met veel inwoners 1
- Een juist gemeenschappelijk economisch kenmerk is: in het algemeen zijn het economisch sterke / welvarende landen 1

2 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat:

- het door de opkomst van internet mogelijk werd om muziek (via streamingsdiensten goedkoper / sneller) digitaal te verspreiden (oorzaak) 1
- waardoor de fysieke verkoop (van bijvoorbeeld cd's) in platenzaken / winkels afnam (gevolg) 1

3 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat de mondiaal georiënteerde muziekindustrie wordt gedomineerd door westers / Engelstalig / Amerikaans georiënteerde (centrum)landen (en artiesten) 1
- Uit het antwoord moet blijken dat in sommige landen regeringen een vrije toegang tot internet / streamingsdiensten afsluiten 1

4 maximumscore 2

- Een juist antwoord dat ingaat op de globalisering is: streamingsdiensten zorgen voor een makkelijkere (goedkopere / snellere) uitwisseling van (verschillende soorten) muziek / zorgen voor een groter wereldwijd (muziek)netwerk 1
- Een juist antwoord dat ingaat op de herwaardering van regionale en nationale identiteiten is: artiesten die gericht zijn op hun eigen land en/of regio / op hun eigen taal kunnen door middel van streamingsdiensten makkelijker een podium krijgen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 – Verstedelijking in Afrika

5 maximumscore 2

uitspraak 1: juist
uitspraak 2: onjuist
uitspraak 3: onjuist

Indien drie juiste antwoorden	2
Indien twee juiste antwoorden	1
Indien minder dan twee juiste antwoorden	0

6 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat naarmate de verstedelijkingsgraad hoger is, het verstedelijkingstempo lager is / dat naarmate de verstedelijkingsgraad lager is, het verstedelijkingstempo hoger is 1
- Europa 1

7 maximumscore 2

- Uit de redenering moet blijken dat
- een groot deel van de migranten bestaat uit jonge mensen / uit mensen in de reproductieve leeftijd 1
 - zodat deze migranten in de stad kinderen zullen krijgen 1

8 maximumscore 2

- Juiste redenen zijn:
- Het kost tijd voordat opvattingen over de rol van vrouwen in de maatschappij veranderen. / Emancipatie is een langdurig proces.
 - Vrouwen krijgen niet van de ene op de andere dag kansen om voldoende inkomen uit werk te krijgen.
 - De onzekerheid van een oudedagvoorziening is niet van het ene op het andere moment voorbij als je in de stad gaat wonen.

per juiste reden 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aarde

Opgave 3 – Marsonderzoek in Utah, Verenigde Staten

- 9 maximumscore 2**
- sedimentgesteente 1
 - Een juist antwoord is: kalksteen 1
- 10 maximumscore 2**
- Een juiste uitleg is:
- Utah ligt omsloten door reliëf / ligt in een laaggelegen gebied tussen bergen (oorzaak) 1
 - waardoor Utah in de regenschaduw ligt / aan de lijzijde ligt / waardoor dalende lucht in Utah overheerst (gevolg) 1
- 11 maximumscore 1**
- Uit het antwoord moet blijken dat op het satellietbeeld (erosie)geulen / rivierbeddingen te zien zijn.
- 12 maximumscore 3**
- chemische verwerking 1
 - mechanische verwerking / verwerking door temperatuurverschillen 1
 - Uit het antwoord moet blijken dat Utah / dit gebied een droger klimaat gekregen heeft 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4 – Vulkanisme in Oceanië

13 maximumscore 3

- de Indisch-Australische plaat en de Pacifische plaat 1
- Uit het antwoord moet blijken dat het dak / de top van de vulkaan in de geleegde magmakamer gevallen is / een (explosieve) vulkaanuitbarsting de top van de vulkaan weggeblazen heeft 1
- Een juist antwoord is: in de caldera is weer een nieuwe vulkaan aan het groeien 1

14 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- het (gasrijke) lava direct gestold is toen het in contact kwam met water 1
- waarbij het gas niet kon ontsnappen / geen ontgassing kon plaatsvinden (en er holtes en gaatjes in de stenen ontstaan zijn) 1

15 maximumscore 1

Zuidequatoriale Stroom / Zuidelijke Equatoriale Stroom

16 maximumscore 2

- Juiste mogelijke negatieve effecten zijn: 1
 - Het puimsteen kan het koraal beschadigen.
 - Het puimsteen kan het zonlicht tegenhouden (waardoor het koraal kapot gaat).
- Juiste mogelijke positieve effecten zijn: 1
 - Koraal kan gaan aangroeien op het (poreuze) gesteente.
 - Het puimsteen is een ander gesteente in het Great Barrier Reef dan er ligt (wat het Great Barrier Reef biodiverser maakt).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Brazilië

Opgave 5 – Waterschaarste in de caatinga

17 maximumscore 1

caatinga: a
 cerrado: c
 selva: b

18 maximumscore 2

Een juiste uitleg is:

- In de periode mei - september ligt de caatinga onder invloed van een hogedrukgebied / dalende lucht (oorzaak) 1
- waardoor de (dalende) lucht opwarmt / meer waterdamp kan bevatten (en niet uitregent / condenseert) (gevolg) 1

19 maximumscore 2

Juiste sociaalgeografische oorzaken zijn:

- De bevolkingsdruk is hoog in de caatinga. / Er wonen veel mensen in de caatinga.
- In de caatinga wordt veel water gebruikt voor irrigatielandbouw / de productie van voedsel.
- In de caatinga wordt veel water gebruikt voor mijnbouw / fabrieken.

per juiste oorzaak 1

20 maximumscore 2

- Een juist antwoord dat ingaat op de effecten op korte termijn is: door houtkap zal water sneller afstromen / zal meer water afstromen (doordat bomen het water niet meer vasthouden) 1
- Een juist antwoord dat ingaat op de effecten op lange termijn is: door houtkap zullen sedimenten minder makkelijk worden vastgehouden / zal er meer sediment in het stuwmeer terecht komen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 – Ongelijkheid in Brazilië door de tijd heen

21 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- Kolonisten uit Portugal brachten toen (tot slaaf gemaakte) Afrikanen mee naar Brazilië waar de inheemse bevolking woonde 1
- zodat deze verschillende etnische groepen steeds meer (met elkaar) vermengd raakten (en Brazilië tegenwoordig veel etnische verschillen kent) 1

22 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- De opbrengsten van de export gingen voornamelijk naar de eigenaren van plantages / naar grootgrondbezitters 1
- maar arbeiders / kleine boeren konden niet meeprofiteren van de toenemende rijkdom (waardoor de sociale ongelijkheid toenam) 1

23 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat het aantal favela's groeide / de favela's groter werden (terwijl de rijken in de meer welvarende buurten gingen wonen).

24 maximumscore 1

uitspraak 1: juist
uitspraak 2: juist

Indien twee juiste antwoorden 1
Indien minder dan twee juiste antwoorden 0

25 maximumscore 2

- Juiste argumenten voor de stelling zijn: 1
 - De economie van Brazilië is al sterk gericht op grondstoffen en zal dus baat hebben bij een stijgende mondiale vraag.
 - De prijzen van grondstoffen stijgen, zodat de Brazilië (dat al sterk gericht is op grondstoffen) daarvan kan profiteren.
- Juiste argumenten tegen de stelling zijn: 1
 - Grondstoffen leveren ten opzichte van producten / diensten weinig op.
 - De grondstoffenhandel levert relatief weinig werkgelegenheid op.
 - De grondstoffenhandel is vaak in handen van buitenlandse bedrijven. / De winst uit de grondstoffenhandel stroomt vaak af naar het buitenland.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 7 – Het Honigcomplex in Nijmegen

- 26 maximumscore 3**
- Juiste redenen zijn: 2
 - Via het water / de rivier konden grondstoffen en/of producten makkelijk vervoerd worden.
 - De nabijheid van het centrum van de stad zorgde voor voldoende (potentiële) arbeidskrachten.
 - Een juist risico van deze locatie is: het Honigcomplex ligt in een gebied (naast de rivier) waar de kans op een overstroming groot is / in de uiterwaarden (van de Waal) 1

Opmerking

Per juiste reden 1 scorepunt toekennen.

Opmerking

Aan redenen die ingaan op het centrum van de stad als afzetmarkt (van Honigproducten) dienen geen punten toegekend te worden.

27 maximumscore 2

uitspraak 1: juist

uitspraak 2: juist

uitspraak 3: onjuist

Indien drie juiste antwoorden 2

Indien twee juiste antwoorden 1

Indien minder dan twee juiste antwoorden 0

28 maximumscore 2

Juiste redenen zijn:

- De creatieve sector wordt gezien als de motor van economische ontwikkeling van de stad.
- De creatieve sector trekt vaak hoogopgeleide ondernemers aan.
- Om oude fabriekspanden geschikt te maken voor de creatieve industrie zijn weinig investeringen nodig.
- De creatieve sector is weinig vervuilend / levert weinig overlast op.

per juiste reden 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 3

Een juiste redenering is:

- Een groot aantal woningen in de wijk de Biezen zijn huurwoningen / niet in het bezit van de bewoners / goedkope woningen 1
- zodat de wijk aantrekkelijk is voor projectontwikkelaars / *gentrifiers* om huizen op te knappen (en de waarde van de huizen stijgt) 1
- en de huidige bewoners (op den duur) verdrongen zullen worden 1

Opgave 8 – Ruimte voor de Rivier, 25 jaar later

30 maximumscore 1

de (bijna-)overstromingen langs de grote rivieren (in 1993 en 1995 / midden jaren 90)

31 maximumscore 3

- Uit het antwoord moet blijken dat door klimaatverandering de kans op extreem weer / intense regenbuien (afgewisseld met langere perioden van droogte) toeneemt 1

Uit de uitleg moet blijken dat

- in de stroomgebieden versterking / verharding van het aardoppervlak plaatsgevonden heeft (oorzaak) 1
- waardoor water sneller afstroomt / afvoerpieken korter en hoger worden (en het regiem dus onregelmatiger wordt) (gevolg) 1

32 maximumscore 2

Juiste adviezen zijn:

- De kustdijken versterken / Waterkeringen verbeteren om Nederland te beschermen tegen zeespiegelstijging (door klimaatverandering).
- Inspelen op de onregelmatiger wordende afvoer van rivieren.
- Het waterpeil van het IJsselmeer verhogen om een grotere strategische zoetwatervoorraad te hebben (voor tijden van droogte).

per juist advies 1

33 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat juist bij een noordwesterstorm (meer dan bij een zuidwesterstorm) het zeewater voor de kust van Nederland opgestuwd wordt 1
- Uit het antwoord moet blijken dat rivieren hun water niet op zee kwijt kunnen als de stormvloedkeringen gesloten zijn 1

Bronvermeldingen

- bron 1 <https://www.ifpi.org/news/IFPI-GLOBAL-MUSIC-REPORT-2019>
- bron 2 <https://www.ifpi.org/news/IFPI-GLOBAL-MUSIC-REPORT-2019>
- bron 3 vrij naar www.nu.nl en <https://www.ifpi.org/downloads/GMR2018.pdf>
- bron 4 <https://www.un.org/en/development/desa/population/theme/urbanization/index.asp>
- bron 5 shutterstock id 1205479132 door Tayvay
- bron 6 tekst vrij naar <https://www.nrc.nl/nieuws/2013/03/19/je-waant-je-op-een-andere-planeet-1221035-a224163>
foto: <https://edge.alluremedia.com.au/>
kaart: cito
- bron 7 Google Earth
- bron 8 nl.climate-data.org/
- bron 9 tekst en kaart: cito
foto: volcano.si.edu/volcano.cfm?vn=243060
- bron 10 tekst: cito
kaart eos.org/science-updates/
foto www.washingtonpost.com/
foto www.futura-sciences.com/
- bron 11 shutterstock ID 626851424, superjoseph
- bron 12 nl.climate-data.org/
- bron 13 Grote Bosatlas 55e editie, Noordhoff Uitgevers
- bron 14 Grote Bosatlas 55e editie, Noordhoff Uitgevers
- bron 15 Grote Bosatlas 55e editie, Noordhoff Uitgevers
- bron 16 Alcarta 1e editie, ThiemeMeulenhoff
- bron 17 Alcarta 1e editie, ThiemeMeulenhoff
- bron 18 tekst: vrij naar www.nieuwbouw-waalfont.nl/ en honigcomplex.nl/historie/
foto: www.gelderlander.nl/nijmegen-e-o
- bron 19 kaart: vrij naar viamichelin.nl
luchtfoto: google maps
- bron 20 streetview via google maps
- bron 21 public.tableau.com/profile/gemeentenijmegen
- bron 22 tekst: vrij naar www.rijkswaterstaat.nl/nieuws/
foto: www.destentor.nl/binnenland/